

VERSTEEND DRIJFHOUT IN DE VERBIESTBERG (EBEN EMAEL, BELGIË)

Marcel J. van Birgelen, Widdershovenstraat 9, 6367 HV Ubachsberg (Voerendaal)
 Luck P. Walschot, Place du Roi Albert 21, B-4690 Eben Emael (Bassenge)

De ondergrondse kalksteengroeve de 'Verbiestberg' is gelegen in Zichen-Zussen-Bolder, gemeente Riemst (België), pal achter de dagbouwgroeve C.B.R.-Romontbos te Eben Emael. Ongeveer drie jaar geleden was Luck Walschot in een van de gangen in de Verbiestberg bezig met het tellen van vleermuizen. Plotseling zag hij in het plafond iets wat op versteend hout leek. Toen hij dat aan anderen vertelde reageerden de meesten met, 'Dit moet je ons eens laten zien'. Maar tot voor kort is er van een tocht naar de vindplaats niets gekomen. Pas nadat we van John Jagt (Natuurhistorisch Museum Maastricht) hoorden dat er een stuk fossiel drijfhout met veel resten van ten minste vijf soorten eendemossels (JAGT & COLLINS, *in prep.*) was gevonden in de groeve Romontbos, besloten we om ons bezoek aan de Verbiestberg niet langer meer uit te stellen.

Op woensdag 28 september 1994 was het zover. Eerst werd de sleutel opgehaald bij Johan Willems. Via een wenteltrap daalden we daarna ongeveer 17 meter af. Beneden aangekomen bleek Luck over een goed geheugen te beschikken: zelfs na drie jaar wist hij de exacte plaats direct te vinden! Vol verwachting keken we omhoog en zagen inderdaad een stuk versteend drijfhout zitten (figuur 1). Vervolgens hebben we de rest van de groeve afgezocht. Nog op vijf andere plaatsen vonden we fossiel drijfhout in het plafond. Het grootste

stuk is ongeveer 3 meter lang en 10 cm breed. Twee andere stukken zijn ongeveer 2 meter lang, en ook niet breder dan 10 cm, de drie overige stukken zijn ongeveer een halve meter lang en tot 30 cm breed.

Jos Hamers was zo vriendelijk ons te helpen bij het uitzagen van een klein stukje dat voor nader onderzoek werd meegenomen (figuur 2). We hopen dit in de toekomst te kunnen determineren. Hiervoor is het nodig om het 'hout' in plakjes te zagen. Helaas is ons stuk niet al te goed gefossiliseerd, maar dit hoeft

een determinatie niet per se in de weg te staan. Het schijnt dat vrij gemakkelijk kan worden bepaald of het om naaldhout of loofhout gaat. Ons stuk is bijna niet begroeid met fauna. Slechts op een klein deel zitten kokerwormen, van Cirripedia (eendemossels en zeepokken) hebben wij niet het geringste spoor aangetroffen.

Op het niveau van de gangen bevinden zich drie vuursteenbanken (zie figuur 3). Het plafond bevindt zich gedeeltelijk onder de middelste vuursteenbank, voor een ander deel onder de bovenste vuursteenbank. Vijf stukken hout zitten vlak onder de middelste vuursteenbank (Kalksteen van Valkenburg) en één stuk zit vlak onder de bovenste (Kalksteen van Gronsvelt).

Op het niveau van de tweede vuursteenbank zitten vrij regelmatig 'nesten' met de zeeëgel *Oolopygus pyriformis* (Leske, 1778). Verder vonden wij op dit niveau nog de volgende andere fossielen:

Porifera ? indet.

Lunulitidae en andere bryozoën

Pyrgopolon regia (Regenhardt, 1961)

Pyrgopolon sp.

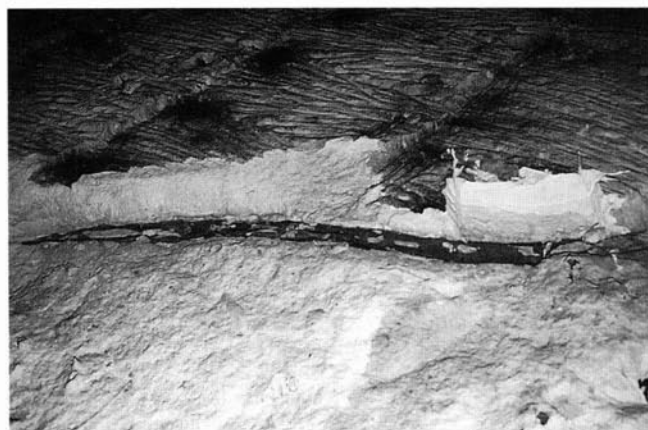
Dorsoserpula wegneri (Jäger, 1983)

Vermiliopsis fluctuata (J. de C. Sowerby, 1829)

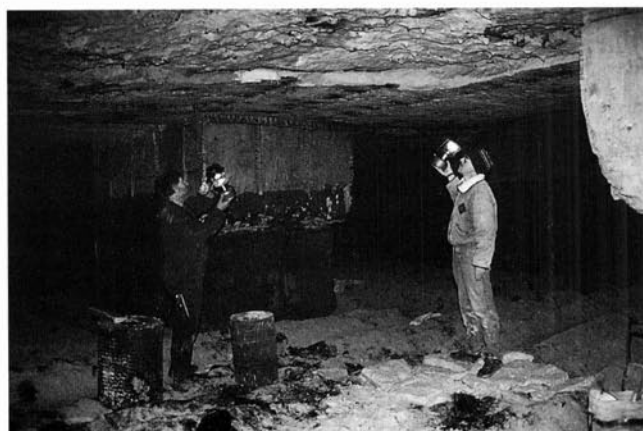
? *Mucroserpula* sp.

Graphularia trisulcata Voigt, 1958

Neitheia striatocostata (Goldfuss, 1831)

FIGUUR 1. Fossiel drijfhout in het plafond van het stelsel van de Verbiestberg.

FIGUUR 2. De berging van fossiel drijfhout in de Verbiestberg.

Pinna cretacea (von Schlottheim, 1813)
Pycnodonte vesicularis (Lamarck, 1806)
 Exogyrinae
 Teredinidae
Belemnitella junior Nowak, 1913
Thecidea papillata (von Schlottheim, 1813)
Danocrania hagenowi (Davidson, 1853)
Oncopareia heterodon ? Bosquet, 1854
Protocallianassa faujasi (Desmarest, 1822)
Gauthieria sp.
 Saleniidae indet.
Nucleopygus coravium DeFrance, 1847
Hemipneustes striatoradiatus (Leske, 1778)
Cardiaster gr. *granulosus* (Goldfuss, 1829)
Hemiaster (*Leymeriaster*) sp.
Diplodetus sp.
Bourgueticrinus aequalis d'Orbigny, 1841
 ? *Semiometra* sp.
 Astropectinidae
Ophiomusium gr. *subcylindricum* (von Hagenow, 1840)

Het gevonden materiaal bevindt zich in de collectie van de auteurs onder nummer 1121. De vijf gevonden stukken liggen op korte afstand van elkaar. Ongetwijfeld zijn ze ooit via een rivier naar zee afgevoerd. Over de afstand tot de toenmalige kust kunnen we alleen maar speculeren. Wij vermoeden dat deze niet al te groot is geweest. Er is in Zuid-Limburg en omgeving behalve in de Formatie van Maasticht (FAUJAS, 1799; UMBGROVE, 1956; FELDER, 1961), ook fossiel drijfhout gevonden in het Akens Zand (Formatie van Aken) en in de Formatie van Vaals (FELDER, 1961).

DANKWOORD

Bij deze willen we heel hartelijk danken: John W.M. Jagt (voor determinatie van begeleidende fauna), Jos Hamers (voor hulp bij uitzagen), Marlie Odekerken en Ed van Gelder (voor het kritisch doorlezen van het geheel) en Johan Willems (voor verstrekken van de sleutel).

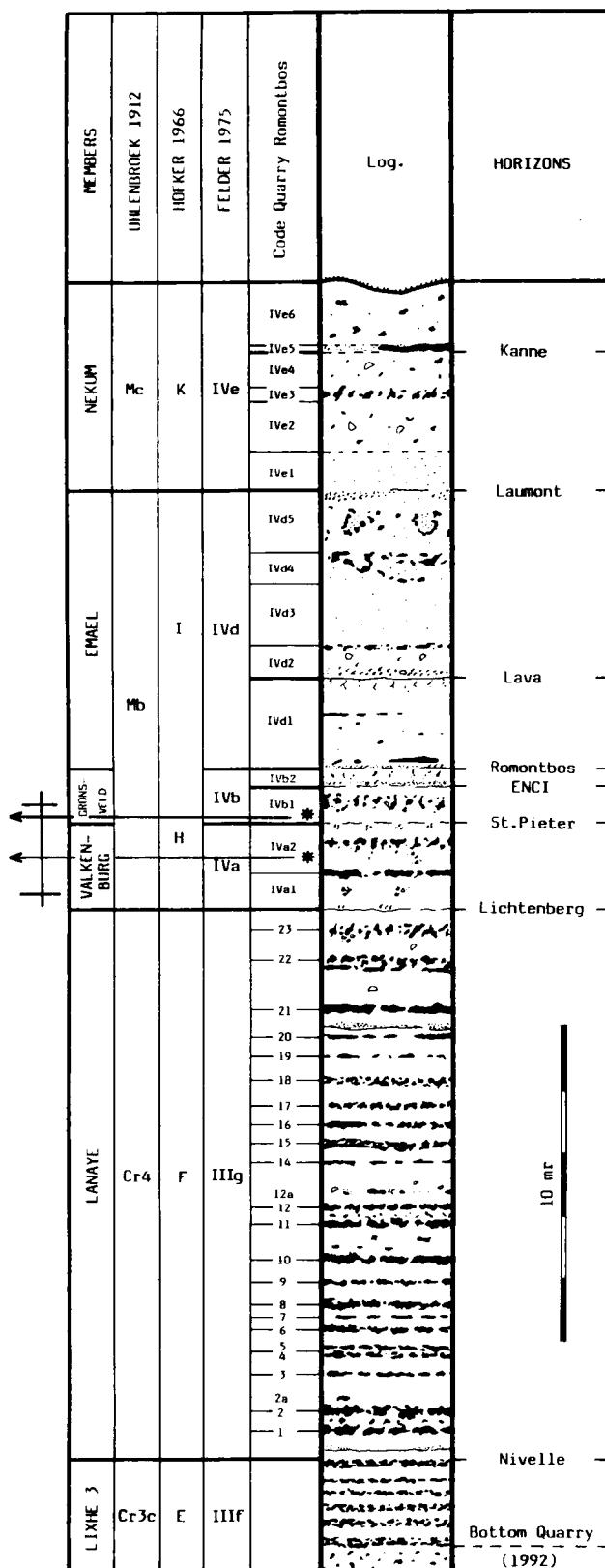
SUMMARY

PETRIFIED DRIFTWOOD FROM THE VERBIESTBERG (EBEN EMAEL, BELGIUM)

Several pieces of petrified driftwood from the lower part of the Maastricht Formation, exposed in ceilings of man-made caves underneath the Verbiestberg (Eben Emael) are briefly described, and associated fauna is listed. Apart from Serpulids, no epibionts (e.g. Cirripedes) were discovered.

FIGUUR 3.
 Lithostratigrafie voor de groeve C.B.R.-Romontbos, Eben Emael (ontleend aan DUFFIN & REYNDERS, in prep.), met daarin aangegeven de stratigrafische plaats van de gevonden drijfhoutvoorkomens in de Verbiestberg.

DRIJFHOUT

LITERATUUR

- FAUJAS SAINT FOND, B., 1799. Histoire naturelle de la Montagne de Saint-Pierre de Maëstricht, 263 pp. Paris (H.J. Jansen).
 FELDER, W.M., 1961. Verkiezeld hout in het Krijt van Zuid-Limburg en de aangrenzende Belgische en Duitse grens-

streek. Grondb. Hamer, 1961: 293-321.

JAGT, J.W.M. & J.S.H. COLLINS, in prep. Fossil log-associated cirripedes from the Upper Maastrichtian of NE Belgium (werktitel).

UMBROVE, J.H.F., 1956. Ons land zeventig miljoen jaar geleden. Levensschetsen uit de Krijtperiode, xiii + 150 pp. 's Gravenhage (Martinus Nijhoff).